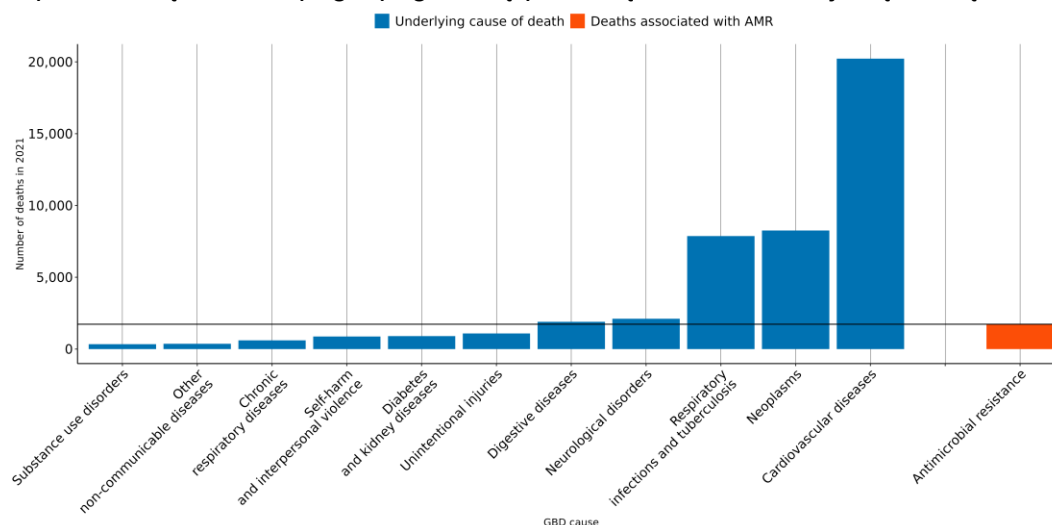

Atsparumo antimikrobinėms medžiagoms (AAM) našta Lietuvoje

Santrauka

- Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms (AAM) yra didelė pasaulinė grėsmė sveikatai, nuo 1990 m. Lietuvoje dėl AAM kasmet žūsta **daugiau nei 500 gyvybių**.
- 2021 m. šioje vietovėje buvo apskaičiuotos **383 UI (325– 441)** mirtys, susijusios su AAM, ir **1 730 UI (1 460– 2 000)** mirčių, susijusių su AAM.
- Daugiausia mirčių, susijusių su AAM 2021 m., įvyko tarp **70+** amžiaus asmenų šalyje.
- Tarp mirtiniausių patogenų ir vaistų derinių 2021 m. buvo *Staphylococcus aureus*, atsparus meticilinui, *Pseudomonas aeruginosa* atsparus karbapenemams ir *Acinetobacter baumannii*, atsparus karbapenemams.

1 pav. Mirčių skaičius pagal pagrindinę priežastį ir su AAM susijusių mirčių skaičius 2021 m.

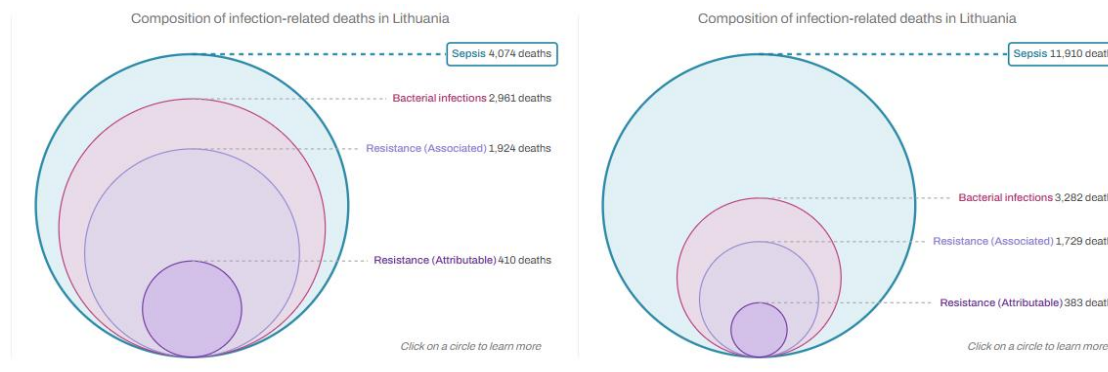
- 2021 m. su AAM susijusių mirčių skaičius (oranžinė juosta 2 pav.) buvo didelis, palyginti su svarbiausiomis pagrindinėmis mirties priežastimis (pavaizduota mėlyna spalva) šalyje. Su AAM susijusios mirtys įvyksta dėl daugelio pasaulinės ligų naštos (GBD) mirties priežasčių, o AAM savaime nėra pagrindinė mirties priežastis.
- [2024 m. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos aukšto lygio susitikime antimikrobinų medžiagų šalių](#) narės susitarė iki **2030 m. 10 proc. sumažinti** pasaulinį mirčių, susijusių su AAM, skaičių, palyginti su 2019 m. (nuo 4,95 iki 4,45 mln.). Tačiau [mūsų prognozė](#) rodo, kad nesant suderintų veiksmų, mirčių, susijusių su AAM, skaičius gali siekti **5,5 milijono** (UI 4,8– 6,2), jei dabartinės tendencijos išliks. Lietuvai 10 proc. sumažinimas reiškia su AAM susijusių mirčių skaičių sumažinti iki **1 620**, tačiau šiuo metu šios šalies tendencija 2030 m. gali siekti **iki 1 830 su AAM susijusių mirčių**.

AAM Lietuvoje

Pagrindiniai taksieji

- Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms (AAM) yra didelė pasaulinė grėsmė sveikatai, nuo 1990 m. kasmet prarandama *daugiau nei milijonas gyvybių*.
- Visame pasaulyje 4,71 (95 % neapibrėžtumo intervalas (UI) 4,2– 5,2) milijono mirčių buvo susijusių su bakterinėmis vaistams atspariomis infekcijomis 2021 m.
- Tais pačiais metais 1,14 (UI 1– 1,3) milijono mirčių buvo siejama su bakterine vaistams atsparia infekcija.
- *Prognazuojama, kad 2025– 2050 m. įvyks 39 (UI 33– 46) milijonai mirčių, tiesiogiai priskiriamų bakteriniam AAM, jei nebus imtasi suderintų veiksmų. Tai prilygsta trims mirtims kiekvieną minutę.*

2 pav. 30 metų su infekcija susijusių mirčių ir su AAM susijusių ir su AAM susijusių mirčių Lietuvoje 1990– 2019 m. palyginimas.

- Norėdami interaktyviai pažvelgti į šias ir kitas vizualizacijas, apsilankykite [Infekcinių priežasčių ir atsparumo rezultatų matavimas naštos įvertinimui \(MICROBE\)](#)
- Lietuvoje 2021 m. buvo apskaičiuotos **383 UI (325– 441)** mirtys, susijusios su AAM, ir **1 730 UI (1 460– 2 000)** mirčių, susijusių su AAM. Čia "*priskirtinomis mirtimis*" laikomos tos, kurių būtų buvę išvengta, jei vaistams atsparios bakterijos, sukeliančios infekcijas, nebūtų atsparios vaistams. "*Susijusiomis mirtimis*" laikomos tos, kurios nebūtų įvykusios, jei infekcijos būtų visiškai užkirstos kelionės.
- 204 šalyse **Lietuvoje 2021 m. yra 40 mažiausias** amžiaus standartizuotas mirtingumas, susijęs su AAM.
- *1 lentelėje* parodytos bakterijos, kurios 2021 m. sukėlė daugiausiai mirčių (↑ rodo numatomą metinį augimą 1990– 2021 m., ↓ rodo metinę mažėjimo tendenciją), o *2 lentelėje* parodyti patogenų ir vaistų deriniai, kurie sukėlė daugiausiai mirčių 2021 m.

1 lentelė. Bakterijos, kurios 2021 m. sukėlė daugiausiai mirčių (mirčių skaičius skliausteliuose)

Burden rank	Overall susceptible and resistant		Associated		Attributable	
	Staphylococcus aureus 694 UI (609-778)	↑	Escherichia coli 458 UI (398-519)	↑	Escherichia coli 86 UI (70-102)	↑
	Escherichia coli 650 UI (568-731)	↑	Klebsiella pneumoniae 234 UI (200-267)	↓	Klebsiella pneumoniae 54 UI (44-64)	↑
	Pseudomonas aeruginosa 316 UI (277-355)	↑	Staphylococcus aureus 218 UI (170-266)	↓	Acinetobacter baumannii 51 UI (44-57)	↓
	Klebsiella pneumoniae 294 UI (258-331)	↑	Pseudomonas aeruginosa 174 UI (145-203)	↓	Pseudomonas aeruginosa 46 UI (36-57)	↓
	Streptococcus pneumoniae 236 UI (206-265)	↓	Acinetobacter baumannii 125 UI (109-141)	↓	Staphylococcus aureus 44 UI (36-52)	↓
	Enterococcus faecalis 147 UI (129-165)	↑	Streptococcus pneumoniae 106 UI (74-137)	↓	Enterococcus faecium 18 UI (14-22)	↑
	Acinetobacter baumannii 129 UI (112-145)	↓	Enterococcus faecium 84 UI (73-94)	↑	Streptococcus pneumoniae 17 UI (11-23)	↓
	Enterobacter spp. 117 UI (102-131)	↑	Proteus spp. 61 UI (45-76)	↑	Mycobacterium tuberculosis 15 UI (0-36)	↑
	Group A Streptococcus 104 UI (90-119)	↑	Enterobacter spp. 58 UI (46-71)	↓	Enterobacter spp. 14 UI (11-16)	↓
	Proteus spp. 98 UI (85-110)	↑	Enterococcus faecalis 48 UI (41-56)	↑	Enterococcus faecalis 9 UI (6-11)	↑

Annualized rate of change (1990-2021): <-3% (dark blue), -3% to -1.5% (blue), -1.5% to 0% (light blue), 0% to 1.5% (pink), 1.5% to 3% (red), 3% to 5% (dark red), >5.0% (black)

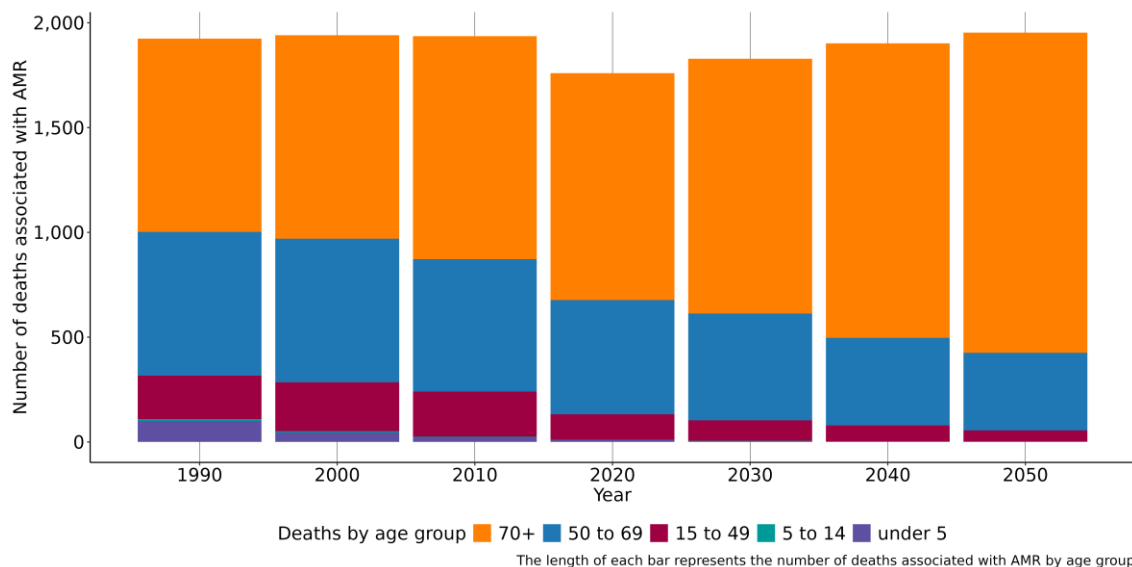
2 lentelė. Daugiausiai mirčių sukėlę deriniai 2021 m. (mirčių skaičius skliausteliuose)

Burden Rank	Associated			Attributable		
	Escherichia coli Aminopenicillin	406 UI (340-471)	↑	Acinetobacter baumannii Carbapenems	28 UI (22-33)	↑
	Escherichia coli TMP-SMX	293 UI (232-355)	↑	Pseudomonas aeruginosa Carbapenems	26 UI (19-34)	↑
	Klebsiella pneumoniae TMP-SMX	189 UI (154-224)	↓	Staphylococcus aureus Methicillin	23 UI (16-30)	↑
	Escherichia coli Beta-Lactam/Lactamase Inhib.	187 UI (149-224)	↑	Escherichia coli Aminopenicillin	18 UI (12-24)	↑
	Klebsiella pneumoniae Beta-Lactam/Lactamase Inhib.	181 UI (149-213)	↑	Escherichia coli TMP-SMX	18 UI (10-25)	↑
	Escherichia coli Fluoroquinolones	175 UI (134-217)	↑	Acinetobacter baumannii Fluoroquinolones	13 UI (11-16)	↑
	Klebsiella pneumoniae Aminoglycosides	169 UI (137-200)	↓	Klebsiella pneumoniae Fluoroquinolones	13 UI (9-17)	↑
	Klebsiella pneumoniae Fluoroquinolones	168 UI (140-195)	↑	Escherichia coli 3GC	12 UI (7-17)	↑
	Staphylococcus aureus Macrolides	155 UI (110-200)	↓	Klebsiella pneumoniae Aminoglycosides	12 UI (8-15)	↓
	Klebsiella pneumoniae 3GC	144 UI (121-166)	↑	Escherichia coli Beta-Lactam/Lactamase Inhib.	12 UI (2-21)	↑

Annualized rate of change (1990-2021): <-3% (dark blue), -3% to -1.5% (blue), -1.5% to 0% (light blue), 0% to 1.5% (pink), 1.5% to 3% (red), 3% to 5% (dark red), >5.0% (black)

- Nepriklausomai nuo atsparumo antimikrobinėms medžiagoms, infekciniai sindromai, sudarantys daugiausiai mirčių 2021 m., buvo šie (apskaičiuota tūkstančiai mirčių skliausteliuose): kraujotakos infekcijos (1 970 UI (1 730– 2 210)), apatinių kvėpavimo takų infekcijos (išskyrus COVID) (997 UI (849– 1 150)), pilvaplėvės ir intraabdominalinės infekcijos (698 UI (604– 791)), šlapimo takų infekcijos ir pielonefritas (275 UI (224– 327)) ir odos ir poodinės sistemos infekcijos (204 UI (170– 239)).

3 pav. Su AAM susijusių mirčių skaičius pagal amžiaus grupes 1990– 2020 m. ir 2050 m. prognozė

- Lietuvoje 1990 m. ir 2021 m. daugiausiai mirčių, susijusių su AAM, 70+ amžiaus žmonės ir toliau yra ypač pažeidžiami antibiotikams atsparių infekcijų. 2021 m. mirčių, susijusių su AAM tarp 70+ asmenų, skaičius buvo 1 070 UI (893– 1 250), o mirtingumo rodiklis 100 000 gyventojų buvo 267 UI (222– 312).

Lietuvos duomenų šaltiniai

Iš viso 520 milijonų atskirų įrašų arba izoliatų, apimančių 19 513 tyrimo vietas metų, buvo naudojami kaip įvesties duomenys mūsų vertinimo procesui. Šios šalies įvesties duomenų poaibis parodytas toliau.

3 lentelė. Lietuvos duomenų įvedimas pagal šaltinio tipą

Šaltinio tipas	Metų	Imties dydis	Imties dydžio vienetai
Mikrobiniai arba laboratoriniai duomenys be rezultatų	1990-2021	262,912	Izoliatų
Mikrobiniai arba laboratoriniai duomenys su rezultatais	1990-2021	107,300	Izoliatų
Literatūros studijos	1990-2009	198	Atvejai/izoliatai/jautrumo tyrimai
Vieno atsparumo vaistams profilio duomenys	1990-2021	118,061	Jautrumo antibiotikams testas

Daugiau informacijos

Apie GRAM:

Pasaulinio atsparumo antimikrobinėms medžiagoms mokslinių tyrimų (GRAM) projekto tikslas – **parengti tikslius ir savalaikius atsparumo antimikrobinėms medžiagoms (AAM) naštos visame pasaulyje dydžio ir tendencijų įvertinimus**, kurie gali būti naudojami rengiant gydymo gaires ir sprendimų priėmimo bei mokslinių tyrimų darbotvarkes, nustatant kylančias problemas ir stebint tendencijas, kad būtų galima pagrįsti pasaulines strategijas, taip pat palengvinti intervencijų vertinimą laikui bėgant.

GRAM yra pavyzdinis Oksfordo universiteto ir IHME strateginės partnerystės projektas. GRAM buvo pradėtas remiant Jungtinės Karalystės sveikatos ir socialinės rūpybos departamento Flemingo fondui ir Wellcome Trust.

Visi ištekliai:

Visus išteklius apie AAM analizę IHME rasite apsilankę <https://www.healthdata.org/antimicrobial-resistance>.

Norėdami interaktyviai pažvelgti į šias ir kitas vizualizacijas, apsilankykite [Infekcinių priežasčių ir atsparumo rezultatų matavimas naštos įvertinimui \(MICROBE\)](#).

Duomenų šaltiniai:

Norėdami atsisiųsti duomenų įvesties šaltinių sąrašą pagal šalis ir AAM rezultatus pagal regionus, apsilankykite [Pasaulinis sveikatos duomenų mainai \(GHDx\)](#).

Susisiekite su mumis:

- Jei turite užklausų apie analizę ir klausimus iš vyriausybės pareigūnų, sveikatos departamentų ar mokslinių tyrimų institucijų: engage@healthdata.org
- Su žiniasklaida susijusioms užklausoms: media@healthdata.org
- **Mėlynas dangus:** @ihmeuw.bsky.social
- **Twitter:** @IHME_UW
- **Facebook:** <https://www.facebook.com/IHMEUW>
- **LinkedIn:** <https://www.linkedin.com/company/institute-for-health-metrics-and-vertinimas>